

Metsätalouden ohjauskeinojen vaikutukset monimuotoisuuden turvaamiseen

Juha Siitonen
Metla, Vantaa

Alustuksen sisältö

- Monimuotoisuuteen vaikuttavat ohjauskeinot – lyhyt yleiskatsaus
- Metsälaki
- Metsäsertifiointi
- Metsänhoitosuosituksset
- Poliittikkakeinojen oheisvaikutukset: esimerkkinä energiapuun korjuu
- Metsälainsäädännön muutosehdotusten mahdolliset vaikutukset monimuotoisuuteen
- Johtopäätökset

Metsäpolitiikan ohjauskeinot 1/2

- Normiohjaus
 - direktiivit, lait, asetukset, ministeriöiden päätökset
 - metsäsertifiointi
- Informaatio-ohjaus
 - metsänhoitosuosituksset
 - metsäneuvonta
- Resurssiohjaus
 - metsätalouden ympäristötuki
 - muiden metsätalouden tukien, metsäverotuksen, organisaatorakenteen ym. oheisvaikutukset

Metsäpolitiikan ohjauskeinot 2/2

- Direktiivit ja monimuotoisuuden turvaaminen
 - luontodirektiivi: yhteisön tärkeänä pitämät elinympäristötyypit ja lajit
- Lait ja monimuotoisuuden turvaaminen
 - metsälaki: erityisen tärkeät elinympäristöt
 - metsätuholaki: vahingoittuneiden puiden korjuuvelvollisuus muualta paitsi suojelualueilta
 - kestävän metsätalouden rahoituslaki: ympäristötuki
 - luonnonsuojelulaki: suojeltavat elinympäristötyypit, erityisesti suojeltavat lajit

Metsälaki

- Metsälain uudistus vuonna 1997 oli jälkikäteen tarkasteltuna jopa radikaali muutos
- Muutos lain tavoitteessa suuri verrattuna vuoden 1967 ja sitä aiempiin yksityismetsälakeihin:
 - uuden lain tarkoituksena edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä
 - siten että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään

- Ainoa metsälakiin sisältyvä monimuotoisuutta koskeva velvoittava säädös on lain 10 §, jossa määritellään erityisen tärkeät elinympäristöt
- Seitsemän elinympäristötyyppiä (tai tyyppiryhmää)
 - jos nämä elinympäristöt ovat 1) luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia ja 2) ympäristöstään selvästi erottuvia, niiden ominaispiirteet on säilytettävä
 - pienialaisuus mainittu lain perusteluissa (yleensä pienialaisia) ja on joidenkin elinympäristöjen ominaisuus (pienet lammet, lehtolaikut, pienet kangasmetsäsaarekkeet)

Metsäsertifiointi 1/2

- Metsäsertifiointi alkoi 1998, kriteerejä tarkistettu useampaan kertaan (SMS → FFCS → PEFC), uusi tarkistuskierron käynnissä
- Metsäsertifiointinnissa on alusta asti ollut joukko monimuotoisuuden turvaamiseen tähtääviä kriteerejä:
 - arvokkaat elinympäristöt
 - säästöpuusto
 - lisäksi kulotus, vesistöjen suojavaoehykkeet
 - energiapuun korjuun kriteerit vasta PEFC:issä

Metsäsertifiointi 2/2

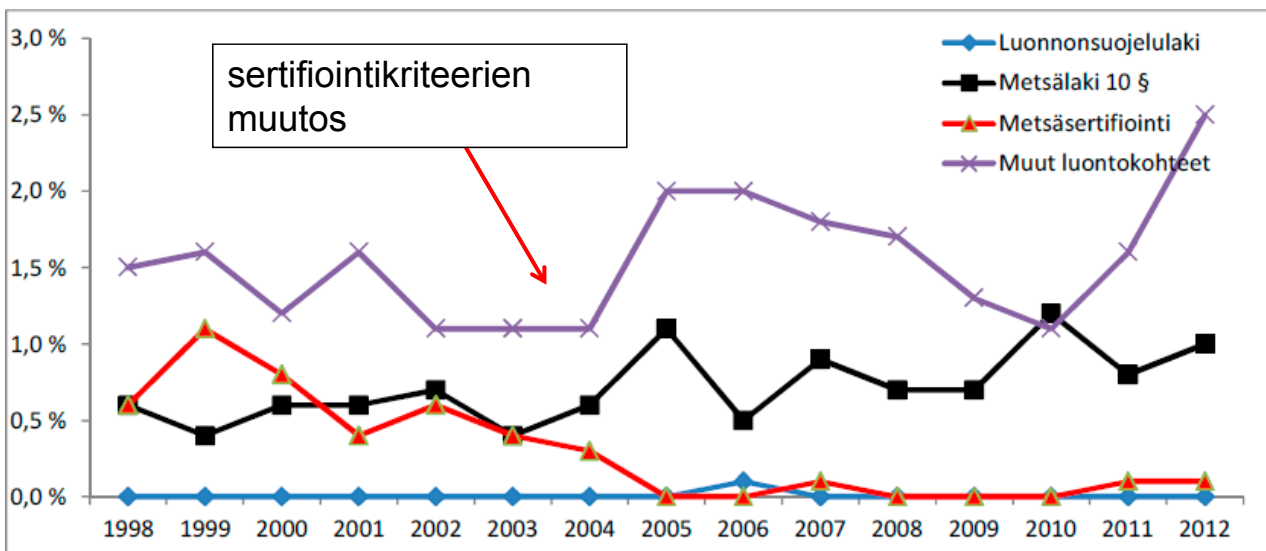
- PEFC kattaa noin 95 % metsistä
- Kilpaileva sertifiointisysteemi FSC ollut marginaalinen mutta tällä hetkellä kattaa noin 2 % metsistä (400,000–500,000 ha)
- FSC standardit selvästi PEFC:iä tiukemmat, mm.
 - elinympäristöt: min 5 % rajattu pysyvästi metsätalousoäytön ulkopuolelle + 5 % muut erityiskohteet
 - säästöpuusto: vähintään 10 kpl \geq 20 cm puuta/ha
 - lahoppuusto: jos on, min 20 kpl \geq 10 cm puuta/ha
 - leveämmät suojavaoehykkeet, 10–30 metriä

Metsänhoitosuosituks

- Metsänhoitosuosituks ylittävät metsälain ja PEFC-sertifiointin tason monimuotoisuuden turvaamisessa
- Luontokohteissa mukana
 - lakikohteet, sertifiointikohteet (= arvokkaat elinympäristöt) + muut luontokohteet
- Säästöpuusuositukset ja sertifiointikriteerit käytännössä samanlaiset

Metsälain, -sertifiointin ja metsänhoitosuositusten vaikutukset

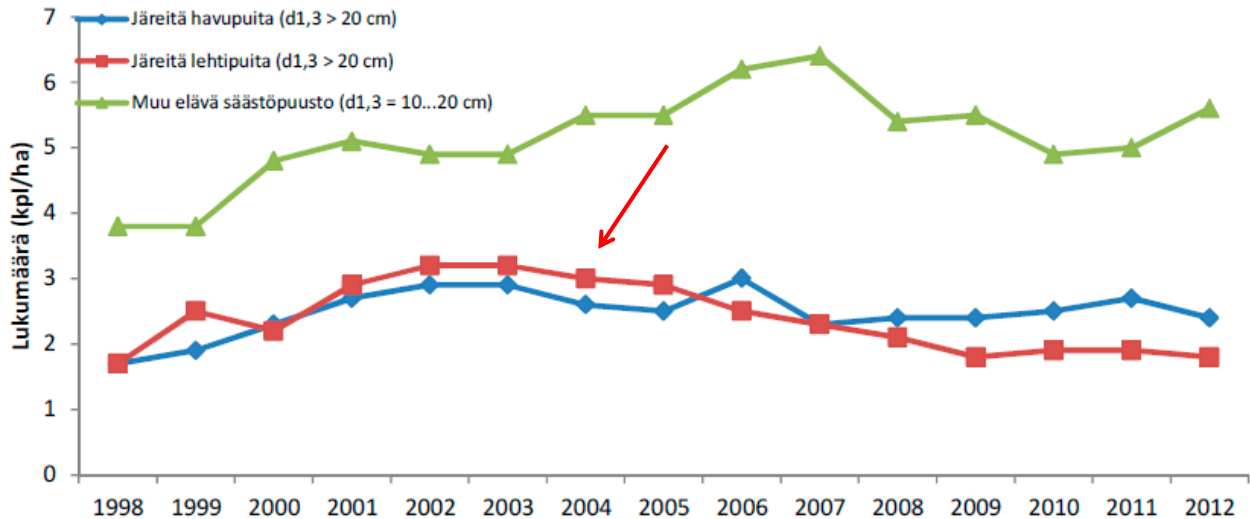
- Arvokkaat elinympäristöt

Lähde: luonnonhoidon laadun seuranta, Suomen metsäkeskus, julkiset palvelut ja Tapio, Kalle Vanhatalo
Graafi: Pekka Punttila

Metsälain, -sertifioinnin ja metsänhoitosuosituksen vaikutukset

■ Säästöpuusto

Lähde: luonnonhoidon laadun seuranta, Suomen metsäkeskus, julkiset palvelut ja Tapio, Kalle Vanhatalo
Graafi: Pekka Punttila

Oheisvaikutukset: energiapuun korjuu

- Energiapuun (metsähake) korjuumäärät lähes kymmenkertaistuneet vuosikymmenessä (2000: 0,9 milj.m³; 2011: 7,5 milj.m³)
- Taustalla kansallinen energia/metsäpolitiikka sekä mm. EU:n RES-direktiivi (20/20-tavoite; Suomi sitoutunut nostamaan uusiutuvan energian osuuden 38 %:iin energian loppukulutuksesta 2020 mennessä)
- Merkittävä ja nopea muutos metsien käsittelyssä ja metsäluonnossa
- Energiapuun korjuussa korjataan kertaluokkaa suurempi määrä kuollutta puuta kuin mitä luonnonhoidossa säästöpuiden avulla tuotetaan

Metsälainsäädännön muutosehdotukset

■ Metsälaki

- metsälakikohteiden määrittely kategorisesti pienialaisiksi tai taloudellisesti vähämerkityksellisiksi
- pienialaisuuden rinnastaminen vähäiseen taloudelliseen merkitykseen: 4 % tilan markkinakelpoisen puuston arvosta tai korkeintaan 4000 €
- poimintahakkuiden salliminen ja nostaminen lakiin, tekee kohteiden käsittelystä normin

METLA

Ohjauskeinot ja monimuotoisuus

■ Metsälain salliman eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatuksen merkitys monimuotoisuudelle?

Kuvat: METLA / Erkki Oksanen

METLA

Ohjauskeinot ja monimuotoisuus

■ Metsätuholaki

- vahingoittuneen puun määritelmä laajenee
- vahingoittuneiden puiden poistovelvollisuuden raja-arvo tiukkenee kuusen osalta (nyt: 20 puun ryhmä tai 10 % runkoluvusta, ehdotus: 10 m³/ha)
- poistovelvoite säilytetty metsälakikohteilla
- vahingonkorvausvelvollisuuden raja ylittyy nykyistä helpommin (nyt: naapurin metsästä kuolee 20 % puista tai kasvu pienenee 30 %, ehdotus: puita kuolee 20 m³/ha tai kasvu vähenee 10 m³/ha viiden vuoden aikana)

Johtopäätökset

- Metsälaki on talousmetsien monimuotoisuuden turvaamisen perälauta
- Sertifioinnilla merkitystä erityisesti säästöpuiden jättämisen kannalta
- FSC-sertifiointin merkitys voi olla huomattava pienestä pinta-alaosuudesta huolimatta
- Energiapuun korjuulla voi olla merkittäviä oheisvaikutuksia monimuotoisuuden kannalta
- Metsälainsäädännön muutosehdotusten vaikutukset jäävät nähtäväksi